

Bidstrup mod DDF

Københavns Byrets dom af 28. februar 1997.

Under denne sag, der er anlagt den 23. juni 1995, har sagsøgeren, Den Danske Forening, over for sagsøgte, A, nedlagt følgende påstande:

»I. Følgende udtalelser af sagsøgte mortificeres i medfør af straffelovens § 273, stk. 1 som ifølge deres sammenhæng foregivende at henvise til sagsøgers program (skrift) og dermed som udtrykkende sagsøgers holdning:

Aktuelt 8. juni 1995: » I min begrebsverden er det racisme at behandle mennesker anderledes udelukkende på grund af deres hudfarve . . .« (bilag 10)

Pressemeddelelse udsendt 9. juni 1995: »Mennesker skal kunne nægte at arbejde ved arrangementer med et racistisk og menneskefjendsk livssyn«. (bilag 16)

Aktuelt 12. juni 1995: »Hvis ikke det er racistisk, så ved jeg ikke, hvad det er. Tænk, hvis man blev anvist et arbejde, hvor man skulle stå der, mens de mere eller mindre heiler . . .« (bilag 17)

JyllandsPosten 13. juni 1995: »Den Danske Forenings indstilling er racistisk.« (bilag 18)

Berlingske Tidende 13. juni 1995: ». . .selvom Ole Hasselbalch viste mig en tidligere landsretsdom i fredags om at foreningen ikke måtte kaldes racistisk, så må vi bare gå videre til Højesteret, for hvad er så racister.« (bilag 19)

II. Sagsøgte straffes for bagvaskelse efter straffelovens § 267 stk. 1 og 3, jf. § 268, 1. pkt., subsidiært alene efter § 267 stk. 1 og 3 for gennem ovenstående at have krænket sagsøgtes ære.

III. Dommen offentliggøres efter Rettens bestemmelser i henhold til medieansvarslovens § 54, eller der tilkendes sagsøgerne et beløb til at sikre offentliggørelsen, jf. straffelovens § 273, stk. 2.

IV. Sagsøgte betaler en erstatning for tort ikke under 50.000 kr. eller efter erstatningsansvarslovens § 26.«

Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse med følgende begrundelse:

»Principalt:

(1.) at det såvel efter ældre, som efter nyere begrebsmæssig forståelse er sandt at betegne Den Danske Forening som racistisk, idet denne forening bl.a. fordømmer at den danske befolkning udvikler sig i såkaldt »multietnisk« retning.

Dersom retten ikke kan frifinde sagsøgte på grundlag af 1., gøres det gældende,

Subsidiært:

(2.) at det ud fra en nutidig opfattelse af racisme-begrebet er sandt at anvende betegnelsen racisme på Den Danske Forening, idet denne forening udtaler sig hadefuldt og faktisk ukorrekt overfor indvandrere af anden etnisk oprindelse.

Mere subsidiært:

(3.) at de af sagsøgte fremsatte udtalelser ikke er ærekrænkende overfor sagsøger, når den af sagsøger i dennes offentlige argumentationsform valgte fremfærd tages i betragtning.

I det hele gøres det i forbindelse med samtlige anbringender for sagsøgte gældende,

(4.) at sagsøgte ved fremsættelse af udtalelserne om Den Danske Forening har varetaget en åbenbar almen interesse såvel for offentligheden som for sine medlemmer, hvoraf en stor del er indvandrere.

Der gøres endvidere gældende,

(5.) at sagsøgte har betjent sig af sin ytringsfrihed jf. herunder bl.a. artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, der pr. 1. juli 1992 er inkorporeret som en del af dansk ret.

Det gøres i den forbindelse endvidere gældende, at det følger af såvel bestemmelserne i medfør af den danske injurielovgivning som artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at der skal bestå en betydelig frihed for så vidt angår fremsættelse af ytringer i den offentlige debat om væsentlige samfundsanliggender. Denne ret gælder så meget desto mere, når modparten (sagsøger) betjener sig af fremfærd, der kan kendetegnes ved hadefuldhed, demagogi og konsekvente og systematiske usandheder.«

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 366a, stk. 2.

Sagsøgtes udtalelser er alle fremsat i tilknytning til en konflikt, der opstod i forbindelse med den sagsøgende forenings sommerstævne i Korsør i juni 1995. Det fremgår af sagen, at der i tiden op til den sagsøgende forenings møde var kræfter i B-forbundet, der ikke ønskede, at forbundets medlemmer skulle arbejde ved det pågældende møde. I B-forbundets blad fra den 23. maj 1995 og i Sjællands Tidende fra den 26. maj 1995 gav sagsøgte udtryk for, at B-forbundet støttede modstanden mod, at medlemmerne arbejdede ved den sagsøgendes forenings møde.

Den 26. maj 1995 skrev Ole Hasselbalch til sagsøgte. Med brevet fulgte et udklip fra Ekstra Bladet for søndag den 12. december 1993, i hvilket Ekstra Bladet tilbagekalder og

beklager en række beskyldninger mod den sagsøgende forening og Ole Hasselbalch. I artiklen tilbagekalder og beklager Ekstra Bladet at have fremstillet den sagsøgende forening som racistisk. Endvidere tilbagekalder og beklager Ekstra Bladet at have sammenkædet den sagsøgende forening med nynazisterne, ligesom Ekstra Bladet tilbagekalder og beklager en beskyldning om, at Ole Hasselbalch skulle have forsøgt at renvasker nazisterne. Brevet var endvidere bilagt en informationsbrochure vedrørende den sagsøgende forening. I brochuren er bl.a. beskrevet, hvem der var initiativtagere til foreningen, og det anføres, at en række modstandsfolk har været aktive deltagere i foreningens arbejde. Endvidere er foreningens program beskrevet under overskriften: »En realistisk udlændinge politik! Problembeskrivelse og løsningsforslag«. Dette program blev vedtaget på den sagsøgende forenings landsmøde 1993. Programmet afsluttes med: »Hvad skal der gøres?«. Heri anføres følgende:

». . .

a) **KUN STATSBOGERSKAB TIL ASSIMILEREDE OG SELVFORSØRGENDE INDVANDERE.** Statsborgerskab gives kun til mennesker, der kan forsørge sig selv og er assimilerede i det danske samfund.

b) **INGEN UBEGRUNDEDE OPHOLDSTILLADELSER.** Udlændinge fra de lande, hvorfra indvandringspresset kommer, skal stadig være velkomne til at besøge os. Men de skal ikke kunne forblive her uden seriøs grund (f.eks. i kraft af nødvendig tilknytning til en erhvervsvirksomhed, uddannelsesophold, ægteskab med en dansker, eller status som ægte politisk flygtning).

Opholdstilladelse (tilladelse til at forblive i Danmark) for statsborgere fra disse lande, der allerede er her uden sådan grund, skal derfor inddrages når de ikke er i stand til at sørge for deres eget underhold. Langt mindre skal de naturligvis have lov til at føre familie hertil, som de heller ikke kan forsørge. Ligeledes skal deres arbejdstilladelse (tilladelse til at tage arbejde her) inddrages, såfremt der går danskere ledige inden for området.

c) **INGEN OMGÅELSE GENNEM ÆGTESKAB.** Man skal ikke kunne gifte sig til opholdstilladelse i Danmark. Hvis ægteskabet med en dansker opløses, må opholdstilladelsen derfor normalt inddrages (eller pågældende må søge statsborgerskab, hvis han eller hun er kvalificeret til det).

d) **INTET MISBRUG AF ASYLORDNINGEN.** For at berøve immigranter motivet til at skaffe sig opholdstilladelse gennem misbrug af asylreglerne, skal flygtninge principielt huses på samme måde som de tyske flygtninge efter 2. Verdenskrig, nemlig i lejre. De skal her underholdes på et niveau, som afspejler forholdene i deres respektive hjemlande, og uddannes på den måde, som giver dem de bedste betingelser for at skabe en ny tilværelse hjemme. Herved gives der også et klart signal om, at opholdet er midlertidigt og forudsættes at ende med hjemsendelse.

Flygtninge i Danmark hjemsendes generelt hurtigst muligt til deres regioner - evt. til dansk finansierede lejre i rolige områder hjemme (som der f.eks. er roligt i mange af Jugoslaviens forskellige dele).

e) INGEN PENGE TIL NEDBRYDELSE AF DET HOMOGENE DANMARK. Der investeres ikke skatteydermidler i fremmedes opretholdelse af deres egne kulturtræk. Fremmede, som ønsker at dyrke deres hjemlige kultur her, må gøre det for egen regning. . . .«

Ved skrivelse af 1. juni 1995 til LO opfordrede advokat Folmer Reindel på vegne den X, hvor mødet skulle afholdes, og som havde overenskomst med B-forbundet, til fællesmøde.

I en kommentar i Det Fri Aktuelt for den 8. juni 1995, hvori den første af de påtalte udtalelser forekommer, anfører sagsøgte bl.a.:

». . .

B er det fagforbund, der procentvis har flest indvandrermedlemmer - nemlig 12,5 procent.

Vi arbejder for, at alle uanset race skal have lige ret til uddannelse, arbejde og bolig. Vi er aktive i det anti-racistiske arbejde, og vi har en handlingsplan, der understreger, at hverken danskere eller indvandrere skal kunne få krænket deres ære eller velfærd ved at servicere for racister eller fremmedfjendske personer eller foreninger.

Vi har i vort fagblad givet vore medlemmer fuld støtte til at afvise et evt. anvist arbejde til foreningens møde, og sendt en opfordring til andre om at gøre det samme.

Vi henviser til Liv, Ære og Velfærdsparagraffen. Denne opfordring har fået foreningens formand Ole Hasselbalch til at sende mig et brev, hvori han redegør for, hvad der er mødets tema, samt oplyser mig om, at jeg er misinformeret om foreningens formål og arbejde.

Til at dokumentere dette har han medsendt materiale om foreningen, samt kopi af en Ekstra Blads artikel fra 1993, der beklager omtalen af Den Danske Forening.

Jeg må naturligvis erkende, at der er faldet dom for, at man ikke må kalde Den Danske Forening for nazistisk, og det respekterer jeg naturligvis. Men at den i sit menneskesyn er helt ekstrem, set ud fra min synsvinkel, er en kendsgerning.

Foreningen skriver bl.a. i sin pjece, citat: »At for at berøve immigranterne mulighed for at skaffe sig opholdstilladelse gennem misbrug af asylreglerne, skal flygtningen principielt huses på samme måde, som de tyske flygtninge efter 2. verdenskrig, nemlig i lejre, de skal her underholdes på et niveau, som afspejler forholdene i deres respektive hjemlande«.

På den måde mener foreningen, at der gives et klart signal om, at opholdet er midlertidigt og forudsættes at ende med hjemsendelse.

Foreningen har også det synspunkt, at personer med opholdstilladelse skal sendes hjem, når de ikke er i stand til at sørge for deres eget underhold samt, at deres arbejdstilladelse skal inddrages, såfremt der er danske ledige inden for området.

I min begrebsverden er det racisme at behandle mennesker anderledes udelukkende på grund af deres hudfarve eller religion.«

Ifølge et fællesmødereferat af mødet afholdt den 9. juni 1995 udleveredes arbejds-giversiden til sagsøgte Ole Hasselbalch ovennævnte skrivelse af 29. maj med bilag, program for den sagsøgende forenings sommerstævne samt Østre Landsrets dom af 23. december 1991. Fællesmødereferatet er på B-forbundets vegne underskrevet af sagsøgte.

I programmet for sommerstævnet er bl.a. anført et punkt, der hedder: »Fra datidens unge til nutidens unge: Oplæg om erfaringerne fra Frihedskampen. . .«.

I en pressemeddelelse udsendt efter fællesmødet og underskrevet af sagsøgte på B-forbundets vegne hedder det bl.a.:

». . .

Mennesker skal kunne nægte at arbejde ved arrangementer med et racistisk og menneskefjendsk Livssyn.

Det siger B's forbundsformand A.

B har ikke, som Den Danske Forening hævder, indledt en blokade af X, eller forbudt sine medlemmer at tage arbejde i X. B støtter medlemmer der gennem selvstændig tænkning finder at det er ærekrænkende, at arbejde for mennesker der mener, at flygtninge skal opbevares i umenneskelige lejre, og holdes på et niveau som i deres hjemland, og at indvandrerne skal have deres arbejdstilladelse ophævet og skal hjemsendes, når en dansker melder sig til deres job. Sådan mener Den Danske Forening. Det skriver de, og meget mere end det.

B mener at det er diskrimination. Da diskriminationen er rettet imod mennesker af andre racer end danske, er det efter vores forståelse racediskrimination og fremmedfjendsk - hvad er det ellers? så kan Den Danske Forenings formand Ole Hasselbalch henvise til lige så mange domme som frikender dem for racisme, han vil. B støtter fortsat medlemmer der føler deres ære krænket ved at skulle arbejde for mennesker med et livssyn, som de føler væmmelse ved. Det mener vi der er belæg for i hovedaftalen mellem DA og LO. Hvis ikke det er tilfældet, er der grund til en mere uddybende debat om hvad der menes med »Liv, ære og velfærd«, ud over risikoen for at falde ned fra et stillads.

. . .«

I en omtale af sagen i Morgenavisen Jyllands-Posten for den 13. juni 1995 hedder det:

». . .

A er en bølge, og hun snakker mod bedre viden, efter at hun har set vores materiale om foreningen. Vi lægger sag an mod hende personligt, fordi hendes medlemmer ikke skal betale en retssag,« siger formanden for Den Danske Forening, Ole Hasselbalch.

A tager en retssag med sindsro. Hun fastholder at »Den Danske Forenings indstilling er racistisk,« og at den har nogle »meget nedgørende holdninger over for fremmede.« Udover sagen mod A risikerer B også en arbejdsretslig sag. Det sker efter Den Danske Forenings møde i weekenden i Korsør, hvor B meddelte, at forbundet ville støtte de medlemmer, der ville finde det ærekrænkende at servere for Den Danske Forening.

»Det ville svare til, at et medlem af Indre Mission skulle arbejde i en pornobutik,« siger A.
...«

I Berlingske Tidende for den 13. juni 1995 er anført:

»...«

»Vi vil køre på A personligt. Hun skal ikke tro, at hun kan løbe fra sit ansvar og skubbe forbundet foran sig,« siger Ole Hasselbalch.

Han indrømmer, at det bliver svært at få formanden dømt for den sjældent benyttede paragraf om bagvaskelse men tilføjer, at »før eller siden bliver retten nødt til at bruge den«.

...«

Endvidere hedder det »jeg vil koge rigtig op under hende, hun får hele smøren« siger Ole Hasselbalch. . .«.

Derpå anføres:

»Det her er en principiel sag, og selvom Ole Hasselbalch viste mig en tidligere landsretsdom i fredags om at foreningen ikke måtte kaldes racistisk, så må vi bare gå videre til højesteret, for hvad er så racister,« siger forbundsformand A.«

Om B-forbundet, som sagsøgte på tidspunktet for de refererede begivenheder var formand for, er det oplyst, at forbundet i sin formålsparagraf har en bestemmelse om, at det skal arbejde for integration af indvandrere og deltage i kampen mod racisme og diskriminering af indvandrere. Endvidere er det oplyst, at forbundet har udarbejdet en handlingsplan for indvandrerpolitik.

Den arbejdsretlige konflikt afsluttedes den 20. marts 1996 efter retsformandens tilkendegivelse. I udskriften af Arbejdsrettens retsbog hedder det bl.a., at »de fra forbundets side fremsatte udtalelser kunne fremkalde nogen tvivl om hensigten, men at klageren efter hans opfattelse ikke havde ført et tilstrækkeligt bevis for, at forbundet i arbejdsretlig forstand havde iværksat en lokal blokade overfor X. Han henstillede overfor forbundet i fremtiden at bestrebe sig for at undgå situationer, hvor der på tilsvarende måde kunne rejses tvivl om forbundets hensigt.«

Til brug for sagen har sagsøgte indhentet en udtalelse fra dansk sprognævn, hvori det under henvisning til tidligere udtalelser om samme emne bl.a. hedder, at ordene racisme og racist i nogle tilfælde er brugt om den negative holdning til specielt indvandrere. Yderligere anføres, at ordene bruges meget upræcist og i flere tilfælde helt afideologiseret som rene skældsord.

Der er afgivet forklaring af Sune Dalgård, af sagsøgte og af Ole Hasselbalch på vegne den sagsøgende forening.

Sune Dalgård har forklaret, at der ikke fandt nogen »heilen« sted på mødet i juni 1995. Der var i det hele taget en rolig stemning. Med hensyn til begrebet »multietnisk fare« har vidnet forklaret, at den sagsøgende forenings virksomhed er udtryk for et ønske om at opretholde en dansk folkelig enhed. Man er bange for, at et flerfolkeligt samfund vil gå i opløsning. Ved forståelsen af udtrykket »multietnisk« går foreningen ikke ud fra et biologisk synspunkt. Såkaldt »biologisk racisme« kan opstå, hvis indvandringen fortsætter. Vidnet arbejder nu hovedsageligt med at redigere og udsende bladet Danskeren.

Sagsøgte har forklaret, at hun var faglig sekretær i B-forbundet, før hun blev forbundsformand i 1994. Hendes virke som forbundsformand ophørte i juli 1996. Som faglig sekretær arbejdede hun med antiracistisk arbejde, bl.a. med den handlingsplan, der blev vedtaget på den kongres, hvor hun blev valgt til forbundsformand. Problemet har optaget forbundet, da man har 12,5% medlemmer, der er udlændinge. Sagsøgte kendte en del til den sagsøgende forening gennem pressen og igennem arbejdet i »Fagbevægelse mod racisme«. I forsommeren 1995 oplyste forbundets afdeling i Vestsjællands Amt, at sagsøgeren skulle holde møde i Korsør. Forbundsafdelingen mente, at »Liv, ære og velfærd«-bestemmelsen kunne finde anvendelse.

Hun modtog brevet fra Ole Hasselbalch med de anførte bilag. I den sagsøgende forenings program bed hun mærke i, at fremmede skulle afgive deres arbejde, hvis der var danskere, der kunne udføre det, ligesom hun bed mærke i, at fremmede skulle interneres i lejre. Hun læste dommen fra 1991 i sin helhed. Hun havde endvidere kendskab til Østre Landsrets dom fra 1993, og hun har fulgt med i den almindelige debat.

Angående udtalelsen om, at »de heiler«, forklarer sagsøgte, at hun »er lidt ked af, at den kom med«. Hun erkender, at hun ikke havde belæg for at sige noget sådant. Ole Hasselbalch har forklaret, at han opfatter udtrykket »racisme« som udtryk for noget racebiologisk.

Den sagsøgende forening har under domsforhandlingen præciseret, at det i første række gøres gældende, at sagsøgtes udtalelser er udtryk for sigtelser. I anden række gøres det gældende, at udtalelserne er fornærmelser.

Sagsøgte har på sin side præciseret, at hun ikke påberåber sig bestemmelsen i straffelovens § 272.

Rettens bemærkninger:

Sagsøgte har vedstået at have udtalt sig som i stævningspåstanden anført.

Ifølge proceduren er det dels udtrykket »racistisk« og dels den af sagsøgte benyttede vending, » . . . , mens de mere eller mindre heiler«, der er genstand for tvisten. Sagsøgtes udtalelser er fremsat i nær indbyrdes tidsmæssig sammenhæng og vedrører samme sagsforhold, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt medlemmerne af B-forbundet

skulle acceptere at tage eventuelt anvist arbejde på X i forbindelse med den sagsøgende forenings arrangement på denne X. Sagsøgtes ytringer må derfor bedømmes under ét.

For så vidt angår udtrykket »racisme« kan det i hvert fald på baggrund af sagsøgtes udtalelser i Det Fri Aktuelt den 18. juni 1995, hvorefter det i hendes begrebsverden er udtryk for racisme »at behandle mennesker anderledes udelukkende på grund af hudfarve«, konstateres, at sagsøgtes ytringer giver udtryk for, at den sagsøgende forening er racistisk i den snævrere betydning af ordet, der relaterer sig til forskelsbehandling af mennesker på grund af racemæssig oprindelse.

Ud fra en samlet vurdering af Østre Landsrets domme af 23. september 1991 (3. afdeling a.s. 224/1990 og a.s. 225/1990), 22. februar 1993 (1. afdeling a.s. 43/1992) og 2. juni 1994 (11. afdeling a.s. B-2916-92) sammenholdt med de indankede byretsdomme må det anses for fastslået, at det ud fra de dengang kendte forhold vedrørende den sagsøgende forening udgør en ærekrænkelse at betegne foreningen »racistisk« i den anførte betydning af ordet.

Der er ikke i nærværende sag fremkommet noget, der kan ændre vurderingen af grundlaget for landsrettens afgørelser. Der er heller ikke anført omstændigheder, der viser, at der senere er sket ændringer i den sagsøgende forenings forhold, som berettigede sagsøgte til at benytte udtrykket i juni måned 1995.

Særlig bemærkes, at det på ovennævnte baggrund ikke kan anses for berettiget at betegne den sagsøgende forening »racistisk« på grund af dens erklærede modstand mod, at samfundet udvikler sig i »multietnisk« retning.

På grund af det anførte konstaterer retten, at sagsøgte har krænket den sagsøgende forenings ære ved at udbrede en sigtelse, jf. straffelovens § 267, stk. 1. Det følger endvidere af det anførte, at sigtelsens sandhed ikke kan anses for bevist, jf. straffelovens § 269, stk. 1, 1. led.

Efter det således foreliggende resultat er det uforholdsmæssigt at tage stilling til, om sagsøgtes brug af udtrykket »racisme« tillige kan anses for at angå den sagsøgende forenings generelle indstilling til udlændinge, og om denne brug af ordet i givet fald er strafbar.

Sagsøgte har ikke ved benyttelsen af udtrykket »racisme« handlet til varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af fagforbundets tarv. Forbundsmedlemmernes interesser kunne for det første varetages inden for det fagretlige system, og sagsøgte, der var nøje bekendt med alle aspekter af debatten om udlændinge i Danmark, kunne for det andet med sikkerhed uden problemer have valgt andre udtryk, der utvetydigt gav udtryk for hendes opfattelse. Derfor er den rejste sigtelse heller ikke straffri efter straffelovens § 269, stk. 1, 2. led.

Med hensyn til sagsøgtes udtalelser om, at »de mere eller mindre heiler«, sigtes der til en fremtidig begivenhed, som sagsøgte antager vil finde sted. Udtalelsen er udtryk for en

sigtelse. Sagsøgte har gennem sin forklaring i realiteten erkendt, at sigtelsen savner grundlag.

Når henses til den baggrund, sagsøgte oplyser at have i henseende til kendskab til debatten om udlændinge, kan det konstateres, at sagsøgte i hvert fald efter at have modtaget kopi af Østre Landsrets dom af 23. september 1991 har været bekendt med de grænser, der var sat for ytringer vedrørende den sagsøgende forening. Med hensyn til de seneste af de omtvistede udtalelser vedrørende »racisme« er gerningsbeskrivelsen i straffelovens § 268 derfor opfyldt. Dette gælder tilsvarende sagsøgtes udtalelser om, at »de mere eller mindre heiler«.

Straffelovens § 268 må imidlertid undergives en snæver fortolkning, der tager hensyn til kravene i artikel 10 i Den Europæiske Menneskeretskonvention om, at straffebestemmelser skal være nødvendige i et demokratisk samfund for at beskytte andres gode navn og rygte. Det må således anses for en uforholdsmæssig reaktion at idømme frihedsstraf i det foreliggende tilfælde, hvor de påtalte ytringer for det første har tilknytning til en i sig selv væsentlig offentlig debat og for det andet ikke konkret tager sigte på bestemte enkeltpersoners forhold. Bestemmelserne om straf i straffelovens § 268 kan herefter ikke bringes i anvendelse på forholdet.

Ud over i det anførte omfang ses den nævnte konventionsbestemmelser der ikke er behandlet nærmere i sagsøgtes procedure, ikke at have betydning for sagens afgørelse.

Efter det anførte skal de påtalte udtalelser mortificeres.

Ved strafudmålingen anses det for en skærpende omstændighed, at fornærmelserne er udbredt i en videre kreds, jf. straffelovens § 267, stk. 3.
Der foreligger ikke oplysninger om sagsøgtes økonomiske forhold.

Straffen fastsættes efter det anførte til 20 dagbøder, hver på 100 kr.

Torterstigningen efter erstatningsansvarslovens § 26 fastsættes til 5000 kr.

Medieansvarslovens § 54 finder ikke anvendelse på sagsøgte.

Der er ikke tilstrækkelig anledning til at tilkende den sagsøgende forening noget beløb i henhold til straffelovens § 273, stk. 2.

Østre Landsrets Dom af 16. juni 2000 i anke 19. afd. nr. B-0749-97

Lars Lindencrone Petersen, Lisbet Wandel, Rosenløv).

A (adv. Christian Harlang, København) mod Den Danske Forening v/Ole Hasselbalch (adv. Folmer Reindel, København).

Københavns Byrets dom af 28. februar 1997 - - - er anket af A med påstand om frifindelse.

Indstævnte, Den Danske Forening v/formanden professor, dr.jur. Ole Hasselbalch, har nedlagt følgende påstande:

I. Principalt stadfæstelse af byrettens dom, dog at appellanten straffes for bagvaskelse efter straffelovens § 268; subsidiært stadfæstelse af byrettens dom, herunder således at appellanten straffes for injurier efter straffelovens § 267.

II. Advokat Christian Harlang dømmes, jf. retsplejelovens § 321, til at erstatte appelindstævnte et efter landsrettens skøn passende beløb for de denne forvoldte uforholdsmæssige omkostninger og afbræk ved de af ham foretagne uegnede processkridt.

III. Advokat Christian Harlang dømmes, jf. retsplejelovens §321, til at hæfte solidarisk med appellanten for de denne pålagte omkostninger til appelindstævnte.

Advokat Christian Harlang har over for indstævntes påstande II og III nedlagt påstand principalt om afvisning og subsidiært om frifindelse.

Der er for landsretten afgivet supplerende forklaring af A, Ole Hasselbalch og Sune Dalgård.

A har vedstået sin forklaring for byretten med den ændring, at hun ikke beklager sin udtalelse i Aktuelt 12. juni 1995 om, at »de mere eller mindre heiler«. Hun havde hørt, at Lillian Bostok var forbindelsesled mellem Den Danske Forenings bestyrelse og nazistiske grupper. Hun følte, at hun havde bestemte grunde til at antage, at de »heilede« i Den Danske Forening. Hun var bekendt med den foreliggende domspraksis, ifølge hvilken Den Danske Forening ikke måtte kaldes for racistisk. Hun havde imidlertid i Ekstra Bladet læst udtalelser fra Ole Hasselbalch, som måtte forstås således, at han gav udtryk for biologisk racisme.

Ole Hasselbalch har forklaret blandt andet, at han, der er formand for den indstævnte forening, sammen med den øvrige bestyrelse, er meget opmærksom på, at personer af højreekstremistisk observans ikke får nogen indflydelse i foreningen, hvis bestyrelse er selvsupplerende. Den omstændighed, at foreningen beskæftiger sig med spørgsmål om national identitet, tiltrækker sådanne elementer, og der er foretaget flere eksklusioner. Foreningen ønsker ikke at lægge indvandrergupper for had, men ønsker alene at advare mod følgerne af den førte indvandrerpolitik. Som følge af beskyldninger om racisme har Den Danske Forening måttet føre en række retssager, hvor sådanne udsagn i vidt omfang er blevet kendt ubeføjede. Østre Landsrets 1. afdelings dom af 22. februar 1993, hvorved der skete frifindelse for en udtalelse om, at foreningen »er kendt for sine racistiske og menneskefjendske tendenser«, hviler på den forkerte antagelse, at foreningen havde noget at gøre med forskellige udtalelser fremsat i en telefonavis drevet af Erik Dagø. I begyndelsen af 1990'erne var Peter Buhl medlem af foreningens ledelse og skrevet antal

artikler i foreningens blad, Danskeren. Der er intet i disse artikler, som kan tages til indtægt for »biologisk racisme«. Følgende citat fra Ekstra Bladet for den 16. august 1991: »Det lader sig uden besvær se, at vore efterkommere kommer til at slås i gaderne, og at de kommer til at praktisere biologisk racisme . . .«, som fremtræder som en udtalelse, som han selv har fremsat i et interview, kan han ikke vedkende sig, da det er taget ud af en større sammenhæng. Lillian Bostok er en ældre dame, som bor på Vesterbro i København, og som indtil for et par år siden har bistået foreningen med at sende materiale ud med posten efter bestilling. Hun kom jævnligt til foreningens møder. Han er ikke vidende om, at hun skulle have forbindelse til nazistiske grupper.

Sune Dalgård har vedstået sin forklaring for byretten og har yderligere forklaret, at Erik Dagø i begyndelsen af 1990'erne var kontaktperson for foreningen på Fyn. Dagø drev en telefonavis, som foreningen kortvarigt var med i, men da han fremsatte forskellige udtalelser, som foreningen ikke kunne godkende, blev samarbejdet ophævet. Peter Buhl er cand.mag. i dansk og insektforsker. Han har skrevet artikler i Danskeren siden begyndelsen af 1990'erne og er nu medredaktør og medlem af foreningens bestyrelse. Han har skrevet forskellige artikler vedrørende udenlandske videnskabsmænds undersøgelser inden for sociobiologi. Artiklerne er af rent refererende karakter. De er upolitiske og indeholder intet krænkende.

Appellanten har for landsretten til støtte for påstanden om frifindelse over for indstævntes påstand I fremsat samme hovedanbringender som gengivet i byrettens dom. Advokat Christian Harlang har til støtte for påstandene om afvisning, subsidiært frifindelse over for indstævntes påstande II og III gjort gældende, principalt at han ikke er part i nærværende sag og ikke er adciteret, og subsidiært at der ikke består noget erstatningsgrundlag ved den af ham foretagne procesførelse. Indstævnte har til støtte for sine påstande i påstandsdokument af 21. august 1999 fremsat følgende hovedanbringender:

Vedr. påstand I:

- AT begrebet »racisme« må forstås og af appellanten klart er brugt som henvisende til en opfattelse af, at en nations racerenhed bør bevares, evt. tro på en bestemt races overlegenhed og medfødte ret til at herske.
- AT appellantens udtalelser derfor rummer udbredelse af en ærekrænkende og usandfærdig sigtelse mod indstævnte,
- AT indstævnte i øvrigt ikke opfylder betingelserne for at kunne karakteriseres som racistisk i nogen af de af ordets betydninger, hvortil appellanten har henvist; herunder fordi indstævnte ikke fordømmer, at befolkningen udvikler sig i multietnisk retning, men blot advokerer imod etablering af flere indbyrdes modstridende og til dels ganske uforligelige kulturer i Danmark.
- AT foreningen ingenlunde betjener sig af en »adfærd, der kan kendetegnes ved hadefuldhed, demagogi og konsekvente og systematiske usandheder« og heller ikke

udtaler sig på en måde, der kan betegnes som hadefuldt endsige som faktisk ukorrekt om indvandrere af anden etnisk oprindelse; i indstævnte tilstræber tværtimod at sikre faktisk korrekt information, herunder e.o. ved at korrigere egne tidligere oplysninger i h.t. nyindvundet viden,

- AT indstævntes faktiske optræden - som ikke er, som appellanten hævder - ikke berettiger til fremsættelse af faktisk urigtige beskyldninger mod indstævnte,

- AT appellantens beskyldninger ikke rummer varetagelse af nogen almeninteresse endsige af fagforbundets tarv; i tværtimod har det åbenlys almeninteresse, at indstævnte kan deltage i den offentlige debat uden at blive tabubelagt af appellantens usandfærdige beskyldninger,

- AT Menneskerettighedskonventionens art. 10, stk. 2, om, at der gælder de forbehold i ytringsfriheden, som er nødvendige for at »beskytte andres gode navn og rygte«, finder anvendelse i den foreliggende sag,

- AT konventionens hovedregel til sikring af ytringsfriheden tilsiger, at injuriereglerne anvendes på en måde, så at de værner mod censur i indirekte form, altså værner mod uberettiget stigmatisering af indstævnte og dermed indstævntes muligheder for at komme til orde og blive hørt,

- AT det er en skærpende omstændighed, at sigtelserne er udbredt i en videre kreds, jf. straffelovens § 267, stk. 3,

- AT appellanten er fremkommet med sine beskyldninger og har fremturet med samme trods kendskab til retspraksis og i bevidst og tilkendegivet undergravelse af afsagte injuriedomme vedr. indstævnte, hvorfor betingelserne for anvendelse af § 268 er opfyldt,

- AT der ikke er nogen hjemmel til som byretten på den ene side at anse appellantens adfærd for omfattet af gerningsindholdet i § 268 og på den anden side ikke at straffe i henhold til denne bestemmelse.

Vedr. påstandene II-III:

- AT advokat Harlang i sin behandling af sagen gennem væsentlig overskridelse af grænsen for advokatorisk virksomhed har opgejlet unødige procesforanstaltninger, hvorfor han har handlet retsstridigt i retsplejelovens forstand og derfor ifølge retsplejelovens § 321 kan pålægges og bør pålægges selv at bære de økonomiske følger heraf.

Landsrettens bemærkninger.

Landsretten tiltræder af de grunde, der er anført i byrettens dom, at appellantens i dommen gengivne udtalelser til dagspressen vedrørende »racisme« m.v. indebærer en

krænkelser af den indstævnte forenings ære, jf. straffelovens § 267, stk. 1. Det samme gælder appellanternes udtalelse »medens de mere eller mindre heiler«.

Navnlig under hensyn til at udtalelserne ikke har taget sigte på bestemte enkeltpersoners forhold, findes de ikke - hverken enkeltvis eller samlet - at have en sådan kvalificeret karakter, at de er omfattet af straffelovens § 268.

Heller ikke efter bevisførelsen for landsretten kan sigtelsernes sandhed anses for bevist. Det tiltrædes endvidere, at appellanten ikke har handlet til berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv. Sigtelserne findes derfor ikke straffri efter straffelovens § 269, stk. 1.

Pålæggelse af straf i anledning af de udtalelser, som appellanten har fremsat, vil indebære et indgreb i hendes ytringsfrihed, jf.

Menneskerettighedskonventionens art. 10, stk. 1, og kan derfor kun ske, dersom betingelserne herfor, jf. art. 10, stk. 2, er opfyldt. Appellanten fremsatte sine udtalelser om, at indstævnte var »racistisk«, gentagne gange, uanset at hun var bekendt med, at det ved tidligere lejligheder var fastslået af domstolene, at det var uberettiget at betegne den indstævnte forening som »racistisk« eller tilsvarende, og hun kunne som anført i den indkaldte dom uden problemer have valgt andre udtryk, der utvetydigt gav udtryk for hendes opfattelse. Navnlig på denne baggrund, og idet appellanten har savnet ethvert grundlag for udtalelsen »medens de mere eller mindre heiler«, finder landsretten, at pålæggelse af en forholdsmæssig straf er nødvendig for at beskytte indstævntes rettigheder.

Straffen, der med rette er fastsat efter straffelovens § 267, stk. 1, jf. stk. 3, findes passende.

Landsretten tiltræder dommens bestemmelse om tortgodtgørelse, samt at de påtalte udtalelser skal mortificeres.

Med sagens omkostninger forholderes som nedenfor bestemt, idet bemærkes, at der ikke er fundet grundlag for at tage indstævntes påstand II eller III til følge.

- - -